Milbacher Róbert

Egy nagymonográfia vázlata

KÖNYVKRITIKA - AZ ÉS KÖNYVE - LXII. évfolyam, 7. szám, 2018. február 16.

Az ÉS könyve februárban – *Szilágyi Márton: „Mi vagyok én?” Arany János költészete. Kalligram Kiadó, Budapest, 2017, 320 oldal, 3500 Ft*

A kötet nagyszabású értelmezése a *Toldi*-trilógia trilógiaként való szemügyre vétele, aminek legfontosabb és legeredetibb eredménye magának a *Toldi*nak az újszempontú interpretálása. Magam Szilágyi *Toldi*-értelmezését, mely végre valahára szakított a hagyományos nemzeti szempontú és erősen kultikus *Toldi*-olvasatokkal, bátran ajánlom mindenkinek, aki szeretné új aspektusból szemügyre venni a túlságosan is „jól ismert” nemzeti „emlékezethelyünket”. Ugyanakkor azt is meg kell mondanom, hogy erősen vitathatónak látom Szilágyi nagyon is „átkatolizált” *Toldi*-olvasatát, amely a bűnös ember és az Isten közti kiengesztelődés folyamatának megmutatásaként láttatja Arany művét. Alapfeltevése szerint a bűnt elkövető (gyilkosságba eső), vezeklő Toldi és az őt folyamatosan szem előtt tartó Isten végül feloldozásba, megbocsátásba torkolló kapcsolatát követhetjük nyomon a bujdosástól a próbatételeken át a király színe elé járulásig. Csakhogy a vezekléshez bűntudat szükségeltetik, ami Toldi esetében nincs meg, merthogy a bűn elkövetése sem tudva és akarva történt a részéről, hanem fatális véletlen folytán; ha van bűne az ifjú Toldinak, akkor az a harag, amely a *Toldi estéjé*ben – amelyről Szilágyi nagyon helyesen állapítja meg, hogy a *Toldi* visszaénekléseként olvasandó – is visszatérő motívumként rombolja le nimbuszát. Toldi nem azért bujdosik, mert lelkiismerete elől menekül, hanem egyszerűen azért, mert bátyja emberei üldözik: a világ szemében bűnös, ami alól jellemző módon a világi hatalmat képviselő király és nem az Isten fogja föloldani.